

Lausuntoyhteenveto Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevasta lainsäädännöstä

Johdanto

Sisäministeriön maahanmuutto-osastolla on käynnissä hanke automaattisen päätöksenteon mahdollistamiseksi Maahanmuuttoviraston toiminnassa [SM025:00/2022](#). Hankkeessa on valmisteltu virkatyönä yhteistyössä Maahanmuuttoviraston kanssa luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevaksi lainsäädännöksi. Lausuntopalautteen perusteella oikaisuvaatimus sidottiin jatkovalmistelussa sellaisiin asiaryhmiin, joiden osalta voitiin tunnistaa, ettei maksuttoman oikaisuvaatimuksen käyttöönotto johtaisi asian käsittelyn kokonaiskeston merkittävään pidentymiseen, eikä käyttöönotolla olisi myöskään hallitsemattomia vaikutuksia Maahanmuuttoviraston käytettävissä oleviin resursseihin. Tehdyllä rajauksella oli vaikutusta myös ehdotettaviin säännöksiin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että Maahanmuuttoviraston tiettyjä ansiotyön perusteella myönnettäviä oleskelulupia, kuten erityisasiantuntijoille myönnettäviä oleskelulupia, sekä Euroopan unionin sinistä korttia koskeviin päätöksiin saisi vaatia maksutta oikaisua Maahanmuuttovirastolta. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Maahanmuuttoviraston automaattinen päätöksenteko näissä rajatuissa asiaryhmissä silloin kun asiaa ei voitaisi ratkaista automaattisesti suoraan valmisteilla olevan julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön nojalla. Ehdotetun yleislainsäädännön edellyttämänä oikeussuojakeinona esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta vaatia maksutta oikaisua Maahanmuuttoviraston tietyissä edellä mainituissa asiaryhmissä ratkaisemissa asioissa.

Lausuntokierros

Lausunnoille lähetetyssä esityksessä ehdotettiin muutettavaksi ulkomaalaislakia, kansalaisuuslakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annettua lakia ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia.

Esityksen tavoitteena oli mahdollistaa Maahanmuuttoviraston automaattinen päätöksenteko oikeusministeriössä valmistellun julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön edellytykset täyttävissä asioissa. Esityksessä ehdotettiin säädettäväksi oikeudesta vaatia oikaisua Maahanmuuttoviraston automaattisessa päätöksentekomenettelyssä ratkaisemassa asiassa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@govsec.fi
www.intermin.fi

Sisäministeriö pyysi 5.8.2022 esityksestä lausunnon eduskunnan oikeusasiamieheltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, alueellisilta hallinto-oikeuksilta, Ahvenanmaan hallintotuomioistuimelta, tietosuojavaltuutetulta, yhdenvertaisuusvaltuutetulta, Maahanmuuttovirastolta, Elinkeinoelämän keskusliitolta, Keskuskauppakamarilta, Kuntatyönantajilta, Pakolaisneuvonnalta, Rakennusteollisuudelta, Sivistystyönantajilta, Suomen Asianajajaliitolta, Suomen yrittäjiltä ja Teknologiaeteollisuudelta.

Lausuntoaika päättyi 9.9.2022. Lausunto saatiin yhteensä 14 taholta. Esityksestä lausuiivat eduskunnan oikeusasiamies, valtioneuvoston oikeuskansleri, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, tietosuojavaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Maahanmuuttovirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto, Kuntatyönantajat, Pakolaisneuvonta, Sivistystyönantajat ja Suomen yrittäjät. Valtiovarainministeriö ja Turun hallinto-oikeus ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa esitykseen. Lausunnot ovat kokonaisuudessaan luettavissa valtioneuvoston verkkosivuilta osoitteessa www.valtioneuvosto.fi/hankkeet, asianumero SM025:00/2022.

Tämä lausuntotiivistelmä sisältää yhteenvedon esitettyjen lausuntojen keskeisistä huomioista.

Yhteenvedo lausuntopalautteesta

Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon mahdollistamista kannatettiin laajasti

Lausunnoissa kannatettiin esityksen tavoitetta automaattisen päätöksenteon mahdollistamisesta Maahanmuuttoviraston toiminnassa, ja näin sujuvoittaa asioiden käsittelyä sekä lyhentää viraston käsittelyaikoja. Myös oikaisuvaatimuksen käyttöönottoa kannatettiin asianosaiselle edullisena, nopeana ja helppona menettelynä saada päätös uudelleen viranomaisen arvioitavaksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannatti lausunnossaan esitystä ja sen tavoitetta mahdollistaa automaattinen päätöksenteko Maahanmuuttovirastossa. Esitys on tärkeä osa laajassa kehittämiskokonaisuudessa, jossa Maahanmuuttoviraston päätöksentekoa sujuvoitetaan ja nopeutetaan tavoitteena lyhentää oleskelulupahakemusten käsittelyaikoja. Työ- ja elinkeinoministeriö kiirehti esityksen tavoitteen toteuttamista niin aikaisessa vaiheessa kuin se on mahdollista työperusteisten ja muidenkin oleskelulupien hakemusten käsittelyn nopeuttamiseksi.

Elinkeinoelämän keskusliitto totesi lausunnossaan tukevansa toimia, joilla edistetään työperusteista maahanmuuttoa Suomeen ja kannattavansa automaattisen päätöksenteon mahdollistamista Maahanmuuttovirastossa. Tämän osana Elinkeinoelämän keskusliitto totesi kannattavansa myös itseoikaisumahdollisuuden käyttöönottoa muutoksenhakueinona. Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan automatisaatiolla voidaan nopeuttaa ja hakemusten käsittelyä ja tehostaa viraston toimintaa kohdentamalla vapautuvia henkilöresursseja vaativimpiin tehtäviin. Automaation lisääminen myös tukee tavoitetta vakauttaa Maahanmuuttoviraston toimintaa. Toiminnan tehostaminen on välttämätöntä, sillä tarve työhön johtavalle maahanmuutolle vain kasvaa. Elinkeinoelämän keskusliitto piti lausunnossaan perusteltuna luoda viranomaisen itseoikaisua vastaava muutoksenhakumenettely myös Maahanmuuttovirastossa automaattisessa päätöksenteossa annettuihin ratkaisuihin. Automaation tuomien hyötyjen lisäksi itseoikaisu parhaimmillaan vähentää päätöksistä tehtävien valitusten määrää ja keventää myös muutoksenhaun työmäärää.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat kannattivat lausunnossaan esitysluonnosta ja pitivät sitä perusteltuna ja tarpeellisena. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajien mukaan koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi ja sujuvoittamiseksi on välttämätöntä lisätä automaatiota Maahanmuuttoviraston selkeitä tyyppitapauksia koskevassa päätöksenteossa. Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon oikaisuvaatimusta koskevan lainsäädännön muutoksilla mahdollistetaan asianosaisen työntekijän tai työnantajan mahdollisuus saada virheellinen päätös korjatuksi nopeammin ja taloudellisemmin kuin hallintotuomioistuimessa.

Myös **Sivistystyönantajat** kannattivat esitystä ja pitivät sitä askeleena oikeaan suuntaan koulutus- ja työperäisen maahanmuuton prosessien sujuvoittamisessa. Sivistystyönantajien lausunnon mukaan digitalisaatiolla ja automaattisella päätöksenteolla voidaan nopeuttaa maahantulon ja maahan jäämisen vakioprosesseja. Maksuttomalla mahdollisuudella valittaa päätöksistä taataan oikeusvarmuutta.

Suomen yrittäjien lausunnossa katsottiin, että ehdotuksen laajuus on merkityksellinen työperusteisen maahanmuuton lisäämiseksi ja maahantulon sujuvoittamiseksi. Automaattisen päätöksenteon tehostaminen ja käyttöönotto laajemmin Maahanmuuttovirastossa sekä siihen yhdistettynä oikaisuvaatimuksen käyttäminen ovat kokonaisuuden kannalta selkeitä parannuksia.

Maahanmuuttovirasto kannatti lausunnossaan automaattisesti annettuja päätöksiä koskevan oikaisuvaatimuksen lisäämistä esitysluonnoksessa mainittuihin lakeihin. Viraston mukaan uudistus takaisi yhtäältä asianosaiselle oikeuden saattaa automaattinen päätös nopeasti ja maksuttomasti ihmisen tarkasteltavaksi sekä toisaalta mahdollistaisi tai yksinkertaistaisi viraston toimivallassa olevien asioiden automatisointia huomioiden yleislainsäädäntöön suunnitellut oikeusturvavaatimukset.

Oikeuskansleri totesi lausunnossaan, että esitysluonnoksen tavoitteet asioiden viivytyksettömän käsittelyn turvaamisesta Maahanmuuttovirastossa sekä viraston resurssien tarkoituksenmukaisesta kohdentamisesta niihin asioihin, joissa on aidosti tarve virkamiehen tapauskohtaiselle harkinnalle, ovat kannatettavia. Oikeuskanslerin mukaan esityksen tosiasiallista tavoitetta Maahanmuuttoviraston käsittelyn joutuisuuden turvaamisesta automaation avulla samalla kun viraston voimavaroihin kohdistuu merkittävää säästöpainetta, voidaan pitää hyväksyttävänä. Oikeus hallintoasian käsittelyyn asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä perustuu suoraan perustuslain 21 §:n hyvää hallintoa ja oikeusturvaa koskevaan perusoikeussäännökseen. Perusoikeuksien tasapainoinen turvaaminen laajalti yhteiskunnassa ja siten eri hallinnonaloilla ja niiden viranomaisissa pikemminkin edellyttää taloudellisten ja henkistövoimavarojen tehokasta kohdentamista ja käyttöä muun muassa teknologiaa hyödyntämällä.

Myös **eduskunnan oikeusasiamies** totesi lausunnossaan pitävänsä esityksen tavoitteita viivytyksettömän käsittelyn edistämiseksi Maahanmuuttovirastossa kannatettavina. Oikeusasiamies on lukuisissa ratkaisuissaan todennut Maahanmuuttoviraston käsittelyaikatilanteen olevan hyvin epätydyttävä, joten oikeusasiamies piti hyvänä, että ulkomaalaislainsäädäntöä kehitetään siten, että käsittelyaikoja pyritään lyhentämään.

Samoin **yhdenvertaisuusvaltuutettu** kiinnitti lausunnossaan huomiota Maahanmuuttoviraston kohtuuttoman pitkiin käsittelyaikoihin ja totesi pitävänsä tärkeänä kyseessä olevan esityksen kaltaisia kehittämistoimia, jotka edesauttavat Maahanmuuttoviraston resurssien tarkoituksenmukaisempaa kohdentumista ja käsittelyaikojen lyhene- mistä.

Vastaavasti **Pakolaisneuvonta** viittasi lausunnossaan Maahanmuuttoviraston pitkiin käsittelyaikoihin ja piti hyvin kannatettavana tavoitteena Maahanmuuttoviraston toiminnan tehostamista ja päätöksenteon nopeuttamista automaatisoimalla viraston päätöksentekoa.

Helsingin hallinto-oikeus näki automaation tarpeellisuuden hallintomenettelyssä ymmärrettävänä, kun kysymys on ns. massamenettelyssä ratkaistavista asioista, ja kannatti sitä, ettei oikaisua ehdotettu esityksessä ulotettavaksi merkittäviin asioihin.

Myös **tietosuoja-valtuutettu** piti sisäministeriön esityksen hakemusprosessin sujuvuuteen ja nopeuteen liittyviä tavoitteita hyvinä, mutta toi kuitenkin lausunnossaan esiin näkemyksensä siitä, ettei oikeusministeriön yleislainsäädäntöä koskevassa esityksessä oikeussuojakeinoksi ehdotettu oikaisuvaatimus välttämättä täytä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 22 artiklan edellytyksiä.

Oikaisuvaatimus tulee sitoa automaattisesti ratkaistujen asioiden sijasta asiaryhmiin

Oikeuskansleri totesi lausunnossaan, ettei ole syytä vastustaa oikaisumenettelyn käyttöä Maahanmuuttovirastossa. Esitysluonnoksessa on arvioitu, että oikeus vaatia maksutta oikaisua suoraan päätöksen tehneeltä Maahanmuuttovirastolta tarjoaisi hakijalle nykyistä muutoksenhakua nopeamman ja yksinkertaisemman jälkikäteisen oikeussuojakeinon. Oikaisuvaatimusjärjestelmässä asianosainen saa virheellisen päätöksen korjatuksi nopeammin ja taloudellisesti edullisemmin kuin hallintotuomioistuimessa. Siinäkin tapauksessa, että oikaisuvaatimusta ei hyväksytä, asianosainen saa vaatimukseensa perustellun päätöksen ja voi entistä paremmin arvioida valittamisen aiheellisuutta ja valituksen menestymisen mahdollisuuksia. Maahanmuuttoviraston automaattisen päätöksenteon käyttöönottamisen on arvioitu mahdollistavan hakemusten viivytyksettömän käsittelyn. Näin voidaan lyhentää oleskelulupien käsittelyaikoja. Oikeuskansleri piti lausunnossaan edellä todettuja lähtökohtia keskeisinä hallinnon asiakkaan oikeusturvan kannalta ja voivansa sinällään yhtyä esitettyihin arvioihin.

Oikeuskansleri ja oikeusministeriö totesivat lausunnoissaan, että oikaisuvaatimus tulisi sitoa automaatiassa ratkaistujen asioiden sijaan hallintolain esitöissä edellytetyllä tavalla tiettyihin asiaryhmiin. Oikeuskansleri huomautti lausunnossaan, että ehdotetuissa säännöksissä ei ole yksilöity niitä asioita tai hakemustyypejä, joita koskeviin päätöksiin ehdotetaan sovellettavaksi oikaisuvaatimusmenettelyä. Oikeuskansleri totesi, että hallinnon asiakkaan oikeusturvan kannalta on ehdottoman tärkeää, että hänen asiassaan käytettävissä olevat oikeussuoja- ja muutoksenhakukeinot ilmenevät selkeästi, yksiselitteisesti ja ennakkollisesti laista. Myös **korkein hallinto-oikeus** totesi

lausunnossaan, että automaattisen päätöksenteon laajempi käyttöönotto ulkomaalaishallinnossa saattaa edellyttää perustuslain 21 §:stä johdettavista syistä ehdotettua tarkempaa ja perustellumpaa sääntelyä.

Oikeuskansleri katsoi, että jatkovalmistelussa esitysluonnoksessa tulisi arvioida nyt ehdotettua kattavammin ja perusteellisemmin sitä, mitkä asiat ja asiaryhmät voisivat tulla virastossa automaattisen päätöksenteon piiriin, koska oikaisuvaatimusmenettelyn käyttö riippuu siitä, onko kyseinen asia ratkaistu Maahanmuuttoviraston automaattisessa päätöksentekomenettelyssä. Oikeuskansleri nosti lausunnossaan kuitenkin esiin, että esitysluonnoksessa arvioitu vaihtoehtoinen toteutustapa, jossa oikaisuvaatimus olisi muutoksenhaun ensimmäinen vaihe kaikissa Maahanmuuttoviraston päätöksissä, olisi sinällään lainsoveltajan ja hallinnon asiakkaan näkökulmasta sekä oikeussystematiikan kannalta selkeämpi, samoin kuin monelta osin oikeudellisesti lähtökohtaisesti kestävämpi. Kyseistä vaihtoehtoa puoltavat myös yleisen lainsäädännön teknologianeutraalisuuteen liittyvät näkökohdat. Automaattinen päätöksenteko on yleishallinto-oikeudellisesta näkökulmasta lähinnä vain yksi mahdollinen tapa/menetelmä, jolla asia ratkaistaan. Automaattisen päätöksenteon saattaminen liian erilaiseen käsittelypolkuun esimerkiksi perinteiseen virkailijavoimin tapahtuvaan päätöksentekoon nähden ei siten lähtökohtaisesti ole perusteltua, ellei päätöstekniikkasidonnaiselle sääntelyvaihtoehdolle ole riittävästi esitetty oikeudellisesti hyväksyttäviä perusteita. Jatkovalmistelussa tulisi pohtia vielä tarkemmin asiaryhmittäistä ja automaatiosta riippumatonta oikaisuvaatimuksen käyttöönottoa. Tällöin esitystä tulisi täydentää muun muassa selvityksillä ja arvioilla siitä, miten tällainen laaja oikaisu menettely mahdollisesti vaikuttaisi muun muassa hallintotuomioistuinten työmäärään. Samalla olisi vielä tarkasteltava päätöksenteon ja muutoksenhaun kokonaisuudesta ja sujuvuudesta. Kysymys oikaisuvaatimuksen yleisestä käyttöönotosta on ratkaistava riittävän laajan arvioinnin ja tämän näkökohdan kautta. Myös **yhdenvertaisuusvaltuutettu** painotti lausunnossaan sitä, ettei oikaisuvaatimusmenettely saa viivästyttää hakijan asian käsittelyä.

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että oikaisuvaatimusta koskevissa hallintolain esitöissä on lähtökohtana, että oikaisuvaatimuksesta säädettäisiin erityislainsäädännössä asiaryhmittäin ja sisäministeriön esitysluonnos poikkeaa tästä vakiintuneesta lähtökohdasta. Oikeusministeriö piti lausunnossaan hallinnon asiakkaiden yhdenvertaisuuteen ja oikeusturvaan liittyvistä syistä erittäin tärkeänä, että esityksen jatkovalmistelussa selvitetäisiin tekniikkaneutraalia asiaryhmiin perustuvaa sääntelytapaa. Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota myös siihen, että koska automaatiota ohjaavat käsittelysäännöt laadittaisiin viranomaisessa, asianosaisen oikeus oikaisuvaatimukseen jäisi suuressa määrin riippuvaiseksi siitä, millaiseksi käsittelysäännöt on laadittu. Viranomainen käyttäisi käsittelysääntöjen laatimisessa niin suurta harkintavaltaa, ettei tällaisen asetelman voi katsoa täyttävän lakiperustaisuuden vaatimusta. Oikeusministeriön mukaan resurssikysymystä tulisi tällöin tarkastella laajemmin kuin vain Maahanmuuttoviraston kannalta, sillä vaikka oikaisuvaatimuksen käyttöalan laajentaminen sitoisi Maahanmuuttoviraston resursseja, se voi samalla tarkoittaa valitusasioiden vähenemistä hallintotuomioistuimissa ja asianosaisille pienempiä kustannuksia ja nopeampaa käsittelyä. Myös **Helsingin hallinto-oikeuden** lausunnossa huomioitiin, että se, miten automaatiosta ratkaistavat asiat lopullisesti valikoituvat, jää oikeusministeriössä valmistellun yleislainsäädännön varaan ja siten Maahanmuuttoviraston päätettäväksi. **Eduskunnan oikeusasiamies** painotti lausunnossaan, että päätöksiin liittyvien vastuuasemien Maahanmuuttovirastossa tulee laillisuusperiaatteen toteutumiseksi olla yksiselitteisen selkeästi määriteltyjä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan olisi hyödyllistä, että hallituksen esityksen perustelutasolla huomioitaisiin yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaiset velvoitteet. Valtuutettu totesi esittäneensä kehittämistarpeita yhdenvertaisuuden paremmaksi turvaamiseksi oikeusministeriössä valmistelussa automaation yleislainsäädännössä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan viranomaisten automaattisen päätöksenteon tulee toteuttaa yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaista velvoitetta edistää yhdenvertaisuutta viranomaistoiminnassa. Yhdenvertaisuuden edistämismuoto tulee huomioida niin suunnitteluvaiheessa viranomaisen pohtiessa mitä toimintaa tarvitsee ja kannattaa automatisoida, kehittämissä vaiheissa käsittelysääntöjä määritettäessä, testausvaiheessa kuin myös käyttöönotetun järjestelmän vaikutusten arvioinnissa ja valvonnassa.

Pakolaisneuvonta totesi lausunnossaan, ettei oikaisuvaatimusta tulisi ulottaa kielteisiin päätöksiin ja automaattinen päätöksenteko tulisi rajata pelkästään myönteisiin ja hakemuksen mukaisiin päätöksiin. **Helsingin hallinto-oikeuden** mukaan oikaisuvaatimusta ei puolestaan tulisi ulottaa asiaryhmiin, joissa on tavallista, että samassa asiassa on useita asianosaisia. Tämän lisäksi **oikeuskansleri** ja **Helsingin hallinto-oikeus** erikseen painottivat lausunnoissaan, että automaatiota ei esityksessä ehdoteta ulotettavaksi oikaisuvaatimusmenettelyyn. **Korkein hallinto-oikeus** kiinnitti lausunnossaan huomiota ulkomaalaislain valituskieltoihin ja siihen, ovatko muutoksenhakukielloissa tarkoitetut kaikki asiat ylipäätään soveltuvia juuri automaattisessa päätöksenteossa ratkaistaviksi eräiden erityispiirteidensä vuoksi.

Asiakkaan ennakkollista tiedottamista ja neuvontaa pidettiin tärkeänä

Tietosuojavaltuutettu toi lausunnossaan esiin EU:n yleisen tietosuojasetuksen 13 artiklan mukaisen rekisterinpitäjän informointivelvoitteen täyttämisen, jotta hakija olisi tietoinen hakemuksensa automaattisesta käsittelystä ennen sen vireillepanoa. **Eduskunnan oikeusasiamies** totesi lausunnossaan, että yhdenvertaisuuden ja hyvän hallinnon turvaamiseksi hallinnon asiakkaalla tulee olla myös automaattisen päätöksenteon tilanteissa mahdollisuus ihmisen antamaan neuvontaan ja palveluun. Tämä on erityisen tärkeää, kun on kysymys ulkomaalaisista, jotka eivät välttämättä kaikissa tilanteissa ymmärrä valituksen ja oikaisuvaatimuksen eroja. Hyvän hallinnon ja oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että esimerkiksi kolmannen maan kansalaisella on saatavilla tieto hakemuksensa automaattisesta käsittelystä jo ennen asian vireillepanoa.

Myös **Elinkeinoelämän keskusliitto** piti lausunnossaan tärkeänä, että asiakkailla ja oppilaitoksilla sekä työnantajayrityksillä on riittävät tiedot kulloiseenkin Maahanmuuttoviraston päätökseen soveltuvasta muutoksenhakureitistä. Vastaavasti **Pakolaisneuvonta** toi lausunnossaan esiin Maahanmuuttoviraston asiakkaan yksilöllisen neuvonnan hakemusvaiheessa, sillä neuvonnalla voidaan nopeuttaa prosesseja ja välttää turhien hakemusten jättäminen. Pakolaisneuvonta korosti lisäksi Maahanmuuttoviraston asiakkaiden asiantuntevan oikeudellisen neuvonnan ja oikeusavun merkitystä ja turvaamista mahdollisten oikaisupyyntöjen tekemisessä.

Työnantajan muutoksenhakuoikeuden turvaaminen

Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/2022 vp), jossa ehdotetaan työnantajalle uusia velvoitteita ja siten myös laajennuksia tämän valitusoikeuteen. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinotoimiston, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätökseen ja Business Finlandin lausuntoon saisi hakea muutosta pääasian yhteydessä valittamalla hallinto-oikeuteen. Valmisteilla olevaan esitykseen liittyen **työ- ja elinkeinoministeriö** ja **Maahanmuuttovirasto** kiinnittivät lausunnoissaan huomiota työnantajan oikeuteen vaatia oikaisua. Lisäksi **Maahanmuuttovirasto** nosti lausunnossaan esiin tarpeen löytää ratkaisu siihen, voiko Maahanmuuttovirasto ratkaista oikaisuvaatimuksen myös edellä mainitun osapäätöksen tai lausunnon osalta.

Maahanmuuttoviraston mukaan taloudellisiin vaikutuksiin olisi hyvä lisätä maininta esityksen vaikutuksista viraston pysyviin kustannuksiin. Viraston käsityksen mukaan päätöksenteon automatisoinnilla on mahdollista säästää merkittävästi resursseja tulevaisuudessa. On syytä olettaa, että näin saadut säästöt ovat huomattavasti suuremmat kuin oikaisuvaatimusten käsittelyn tuomat lisäkustannukset. Automaation avulla säästyvistä resursseista käytettäisiin kuitenkin tarvittava osa kattamaan oikaisuvaatimusten käsittelystä aiheutuvaa lisätyötä.